

Acésta fôia ese
cate 3 côle pe luna
si costa 2 fiorini v. a.
pentru membrii aso-
ciatiunei, éra pentru
nemembrii 3 fr.
Pentru strainatate
10 franci cu porto
postei.

TRANSILVANI'A.

Fôia Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana
si cultur'a poporului romanu.

Abonamentul se
face numai pe cate
1 anu intregu.
Se abonéza la Comi-
tetulu asociatiunei in
Sibiiu. séu prin posta
séu prin domni collectori.

Nr. 2.

Brasiovu 15. Ianuariu 1870.

Anulu III.

**Care nutreментu este pentru omu mai priintiosu, celu
de carne, seu celu de vegetabilia?**

(Fine.)

Socrate vorbindu cu Glaucus despre sôrtea a-
duôa cetati, din care un'a érá sanetósa, alt'a morbósa
si a cadiautu victima nenorocirei si derapanarei, dîcea:
„Nutreментulu cetatiei sanetóse va constá din farina
de ordiu si de grau, din care voru gatí pasatu, pane
si placinte. Aceste feliuri de bucate li se voru servi
in paneriu de piperigu, ori pe frundie curate. Ei voru
mancá in comunitatea copiiloru sei; asternutuloru
va fi unu lespedu verde; ei voru bea vinu infrum-
setiatu cu flori si cantandu lauda Domnului voru pe-
trece viéti'a placuta asociati.“ Glaucus: Mi se pare
inse, cà ei pe langa pana lor nu aru avea nimicu
de mancatu? Socrate: Ba voru avea, eu am fostu
uitatu, cà ei mai au inca sare, olive (masline), branza,
cépa si alte verdetiuri, asia precumu le da pamen-
tulu. Eu nu vreu se le rapescu neci dessertulu. Ei
se aiba finice (smochine), mazere, fasole si alte frupte.
Ei astfelu voru ajunge plini de voia buna si sane-
tate la o etate inalta si voru transportá neturburati
fericirea lor. Vedi dara, asia e adeverat'a cetate sa-
netósa. Déca tu vrei cà se aruncamu o cantatura si
asupra cetatiei celei morbóse ingreunata cu evapora-
tiuni pestilentiali, lasa-me se mergu eu inainte. Ací
apoi Socrate schitiéza o icóna cumu s'a introdusu
uciderea animaleloru prin pastorii de vite, prin vena-
torii si bucatari, cumu acésta a fostu comitata ince-
tulu cu incetulu de resbele si de tóte reutatile.

Plutarchu marele istoricu si filosofu dîce in unulu
din dialogii sei: „Tu me intrebi, pentru ce Pythagor'a
se abtiene dela carne. Eu te-asi întrebá din contra,
ce curagiu a trebuitu se aiba omulu, candu a dusu
la gur'a sa cea dintia bucatura de carne a uciseloru
animale, care cu dintii sei a ruptu partile de abia es-
piratului animalu, care facu a i se infrumsetiá més'a
cu trupuri ucise, cu cadavre, si a consumatu medu-
larile, care cu vreo cateva clipite mai nainte mugeau,
balaiau, mergeau si cantau cá si elu? Cumu potú
elu infige otielulu in ânim'a unei fiintie, care simte
cá si elu? Cumu putura ochii lui suportá momentulu
uciderei? Cumu potú elu vedé o fiintia slaba lipsita
de ajutoriu sangerandu, belinduse si desmembranduse?
Cumu potú elu suporta momentulu fumegandeloru
partí de carne? Cumu nu a facutu mirosulu lor, cá
se se infióre ânim'a lui? Cumu nu s'a inspaimantatu

si cutreieratu de grétia si nu a fostu apucatu de gróza,
candu a mersu se'lu curatia de gunoiulu raneloru,
se'lu spele de sangele negru inchiagatu? In adeveru
noi trebuie se ne minunamu de aceia, carii tienu ast-
feliu de convivia si nu de aceia, cari le incungiura.
Dá, cei dintaiu manati de fóme cá ucigasi au óresicare
temeiu desculpatoriu pentru barbari'a lor; inse ce
se dîcemu despre noi, cari suntemu de un'a suta de
ori mai crudi cá ei? — Cine ne silesce a versá sange?
Uitati-ve ce abundantia de bunuri ve impresorá! Ce
catatime de fructe produce pamentulu! Ce avutia ne
dau agrii si viiele! Cate animale ne imbiie cu laptele
si cu lan'aloru, cá se ne imbracamu! Ce mai cereti
si ce mania ve inpinge a gramadi atatea omoruri,
dupace sunteti saturati cu bunetati si binecuventati
cu tóte spre a vóstra sustienere! Astfelu s'au pro-
nunciatu cei mai buni si intiepti barbati ai toturoru
tempuriloru si popóraloru. Plautus, Milton, Nevton,
Goldsmith, Fenelon, Pope, Rousseau, Franklin, Shel-
ley, Cuvier, Struve, Daumer, Bogumil, Gottz, Baltzer,
Hirling s. a. Aceste suntu adeveruri stravechi, cari
reinnoinduse ne punu in uimire. Apoi se ne mai
intrebamu, de unde vinu adeveratii eroi, si esperienti'a
toturoru tempiloru ne va respunde, cà mai neci unu
barbatu de spiretu inaltu, neci unu profetu, neci unu
reformatoriu, neci unu inventoriu mare, poetu, artistu
ori cugetatoriu nu s'a nascutu in salónele bogatiloru.
Mai tóte spiretele inalte, decidetórie, cari au luminatu
omenimea, au esitu ori din intunerecu si miseria, ori
de au fostu in relatiuni mai bune, ba si pe tronu
nascuti, si totusi au fostu tienuti vertosu, nutriti si
crescuti in modulu celu mai simplu.

Ide'a cumu-cà ar fi imposibile a esistá tara carne,
jace adencu in omu si mai vertosu in cei de prin
cetati, si mai cà nu se va aflá unulu, cu care se
vorbesci despre traiulu vietiei firescu, care se nu'ti
dîca: Acésta nu merge, cumu póte traf omulu fara
carne? Noi scimu cà cele mai mari adeveruri, de sí
ele au invinsu mai tardíu, d. e. miscarea pamentului
aflata de Galilei si circulatiunea sangelui aflata de
Hervey, au fostu la ivirea loru fórte nepopularie.
Dar acésta neci nu póte fi altfelu, déca vomu con-
sidera nesuinti'a lunei dupa castiguri, séu freneticulu
dorú dupa auru si nesaturat'a lacomia, inbuibare,
desmerdari, candu gustulu inca din léganu capata
alta directiune, candu din instinctulu firescu nu se
mai afla neci urma, candu suntu inca barbati, carii
pretendu a se numera intre cei luminati, cari afirma

cà numai acele popóra suntu civilisate si culte, cari mananca bine, éra prin acelu bine densii intielegu carnea. Adauge inca invetiaturile dietetice ale unoru medici moderni: Moleschell, Steinbacher, Voit, Liebig, Bock, si nu ne va prinde mirare, déca ómenii tremura dupa carne si cugeta, cà numai acésta da nutrementu sanetosu si putere trupéscá. — Nu e neci indoicla cà carnea póte face acésta, inse noi privimu mancarea carnei din punctulu de vedere alu Igienei, adeca alu sanetatiei, si in privinti'a acésta ea sta de parte de vegetabili. Apoi se mai punemu intrebarea: Cata carne sanetósa mananca ómenii? si vomu aflá, cà fórté puçina. Nóue ne place carnea dela animale ingrasiate, dara nu cugetamu, cà ingrasiarea acestora este unu procesu morbosu. Animalele nu se ingrasiá pentrucà formédia mai multa substantia — carne, structura séu organe, — ci pentrucà retienu utilizatele materii alé loru, care cá se usioreze prea ingreunatele vase de sange, se depunu in celule si cavitati in forma de grasime. Animalele de ingrasiatu suntu impedeate dela aerulu curatu si dela misicere si prin acésta supuse bólei. Ce alte urmari póte avé nutrementulu din astfeliu de carne, decatu stricarea sangelui si prin acésta a corpului intregu. Cumu-cà neci unu omu nu póte traí numai din carne, este comprobatu prin mai multe experimente; asia dara cu catu omulu mananca carne in proportiune mai multa, cu atata este mai amerintiata ecistenti'a lui.

Se vedemu cumu stá cu prandiulu nostru celu usitatu si civilisatoriu. Elu consta din supa, rasolu (Rindfleisch), apoi ori legume cu carne, ori fripturi si altele. Sup'a dara si rasolulu jóca rol'a de cape-tenia, si cea dintaiu se concede, ba se si recomanda si se dá cu sil'a inca si bolnaviloru. Ce e inse sup'a de carne de vita? Despre acésta se lasamu se vorbésca profesorulu Seegen, care intr'o prelegere tie-nuta inaintea unui publicu numerosu in Vien'a vorbesce astfeliu: „Cumucà instinctulu (stricatu) nu merge totudeauna cu totul dreptu si cà multe retaciri are se indrepte sciinti'a, voiú aduce la acésta cá in tré-catu numai unele ecsemples. Ce pretiu se pune de ecs. in Germani'a pe o supa tare de carne! Cu sup'a se incepe prandiulu nostru in tóte dílele; ea forméza antailea midiulocu nutritoriu, cu care ne incercamu a intarí pe bolnavii nostri redicati din bóle grele; si totusi sup'a de carne si cea mai puternica nu are in sine nimicu nutritoriu, si ce e inca si mai de tanguitu, prin modulu cu care se gatesce sup'a, ea subtrage si valórea nutritória a carnei. Adeverat'a materia nutritória a carnei (albusiulu) se inchiaga prin ferbere si se lapeda afara in forma de spume, cá óresicare necuratienea nefolositoría; remasiti'a de fibre, mai vertosu déca carnea ferbe multu, este si mai nemistuibile si sup'a tiene in sine numai astfeliu de parti azotice, care se forméza in insii muschi prin stramutarea sa, mai anumitu un'a materia, ce chemicii o numescu Creatinu, si care forméza numai pragulu acelei substantie, cu care un'a parte a sub-

stantiei muschiularie utilizate se scóte afara din trupu. Singura si adeverata materia nutritória a supei de carne suntu sarurile, care au trecutu din carne in supa. Sup'a de carne este cá si ceiulu si caféo'a, unu midiulocu iritatoriu pentru nervi; omulu se simte (la parere) dupa gustarea ei mai poterosu, mai vioiu, inse o adeverata putere ori portare de substantie in organismu din mancarea supei de carne nu urméza. Toemai asia fara pretiu pentru nutritie cá si sup'a de carne si asemenea numai in privinti'a iritatiei nerviloru stomacului este si asia numitulu extractu de carne, care inca nu contine neci urma de albusiu, ci numai unele ingredientie de azotu, produse decompunetórie, asia numite materii extractive.“

Asia dara vedemu cà si laudatulu ecextractu de carne alu lui Liebig, care facú epoca in teori'a nutritiunei, prin sciintia se reduce la nimica; dara se audimu ce díce insusi Liebig mai tardú si anume in Kölner Zeitung din 4. Iuliu 1869 despre sup'a si extractulu seu de carne: „Partile solubili ale carnei, pe care le avemu in sup'a de carne, ori in extractulu de carne, nu au neci un'a valóre nutritória. Caféo'a, ceiulu si sup'a de carne nu ne nutrescu, si mi se pare cà ele nu suntu vreo necesitate pentru ómeni. Acelasi Liebig serie in altu locu, cà sup'a prin creatinulu ei lucra in corpulu nostru cá si veninulu. — Mai de parte díce totu Liebig: „Panea póte supliní fórté bine pe carne, inse pentru trebuintiele omului panea nu se póte supliní asia perfectu prin carne. Omulu carnivoru spre nutritie sa are lipsa de unu terenu mai largu si mai intinsu cá alu leului si tigrlui. Experimentele chemice au probatu, cà tóte particellele planteloru, cate servescu animaleloru de nutrimentu, contienú óresicare parti constitutive, ce suntu bogate de azotu, éra esperienti'a ne arata, cà animalele spre sustienerea si nutritie loru au trebuintia de cantitati cu atatu mai mici de plante, cu catu acestea suntu mai avute de materii ce coprinde in sinesi azotu: ele nu se potú nutri cu materii, din cari lipsesce azotulu. In eminente cuantitate se afla aceste produse de plante in sementiele cerealiatoru (grau, se-cara, cucuruzu, ovesu, ordiu, orezu), in mazere, linte, fasole, in radecinele si succurile asia numiteloru legume séu verdetiuri; ele inse nu lipsescu neci intr'o planta si neci intr'o parte a loru. — Plantele producu in organismulu loru sangele toturoru animaleloru, cà-ci in sangele si in carnea animaleloru plantivore consuma carnivorele proprie numai materiile planteloru, din care s'au nutritu cele plantivore: adeca carnea nu ne nutresce cá carne, ci numai încátu are ea in sine materii nutritórie din plante. Adeca vac'a mananca érba, in care se afla materii tienetórie de azotu, si noi mancandu carnea vacéi, nu ne nutrimu din ea cá carne, ci numai din acele materii tienetórie de azotu, ce au intratu din érba in ea; de ací vine, cà carnea carnivoreloru e cu multu mai nepriintiósá si mai neplacuta. Fibrin'a si albusiulu de plante iau in stomaculu animaleloru herbi-

vore érași acea forma, că și fibrin'a și albusiulu animalelor carnivore în stomaculu carnivoreloru. Judecaț'a barbatiloru celoru mai renumiti în privinț'a nutrementului omenescu conformu naturei omenesci se bazeza pe rezultate comprobate l-o prin combinațiunile anatomice, care ne învêtia, că omulu după organizatiunea sa se asemena cu animalele frugivore în tôte relatiunile, în neci o privinț'a înse cu cele carnivore. 2-a. Experimentele fiziologice, după care mancarea de carne trebuie declarata de nemorale, că-ci nu se pôte proba, că noi amu avea dreptu a ucide animalele fara necesitate și numai pentru că se le consumamu cadavrele loru. 3. Observatiunile mediche, care ne arata invederatu, că mancarea de carne este nepriinț'osa pentru corpu și spiretu. 4. Punctulu de economie. Tacendu de principiulu nationalu-economicu carele țiene, că cea mai număr'osa impopulatiune a pamentului nostru și cea mai mare cultura este posibilu numai pe langa unu vîptu de plante, se consideramu numai țienerea seu nutrirea singuraticeloru familii. Cate mii de familii se îngrijescu și se necajescu, că se trăiesca conformu starei loru și că se póta castigá necesari'a carne pentru nutrimentu! Cu întrebuintiarea toturorului midiolcelorului alérgea sute de mii după venituri mai mari, că se póta plati carnea și alte midiolce iritatióse! Déca înse ómenii aru voi se védia, că acésta carne și acestea midiolce de iritatiune, cumu café'oa, céiulu etc., pentru ei și prunții loru au se aduca numai blastemu, éra neci odata binecuvéntare; atunci tóta viét'ia loru s'ar peface cu totulu spre bine, și ar luá forma și directiune mai frumósa, vesela, placuta. Més'a de vegetabilia este mai curata, mai frumósa, mai sanetósa și mai puterósa, decatu cea cu vîptu mestecatu; pe langa acésta și mai gustuósa, necausandu neci o grétia. Apoi de sí nu potemu afirma că țienerea casei fara carne ar fi neconditionatu mai efina, pentrucá și bucatele de legume și de aluatu, apoi și pómele și fructele cele mai fine potu fi tocmai asia de scumpe, înse totusi substantiele care ne sunt absolutu necesarie, sunt fara indoicla și mai efine și se potu castiga mai usioru.

Doctorulu Milo North din Hartford în Nord-america vrendu a'si castiga óresicare date despre efectulu unei diete fara carne asupra corpului și spiretului, a provocatu pe medici, că se'i respundia la urmatóriele întrebări:

1. Crescut'a séu decrescutu poterea corpului prin delaturarea totale a nutrimentului de carne;

2. urmat'a procesulu digestiunei séu alu mistuirii cu vreun simțiu placutu séu neplacutu în comparațiune cu aceea ce purcede din mancarea carnei;

3. fost'a spiretulu mai limpede și potut'a continua ostenitórie scrutatiuni mai îndelungatu, decatu pe langa diet'a mestecata;

4. care bóle s'au vindecatu mai greu ori mai usioru, ori s'au delaturatu;

5. este diet'a vegetabile cu influinț'a asupra scaunului;

6. credu ei după esperienț'a facuta, că prin delaturarea nutrementului de carne nu se alteréza sanetatea lucratoriloru, ori a celoru ce studiéza;

7. alesau ei după observatiunile proprie ale loru vreun nutrementu din remnulu vegetabile că celu mai sanetosu, ori altfelu folositoriu.

Respunsulu la primele trei întrebări a fostu, că poterile trupului și ale spiretului au duratu mai lungu că la vîptu cu carne, că nu au simțitu neci o neplacere la mistuire, ba din contra, mai multa placere, că sanetatea a prosperatu mai bine. — La întrebarea a 4-a au respunsu, că slabitiunea de mistuire cu incuierea, slabitiunea generala, rheumatismulu, durerile de capu, baterea de ânima, intaritatiunile nerviloru, esantemele, scorbutulu, slabitiunile plumaniloru, oftic'a, scrofulele, epilepsi'a, artritisulu, frigurile reci, sunt acelea bóle, care prin dieta vegetabile s'au delaturatu ori mai alinatu. — La întrebarea a 5-a a fostu respunsulu, că diet'a vegetabile mana mai bine la scaunu. — La întrebarea a 6-a medicii carii au facutu experimentu cu sinesi, au respunsu, că diet'a vegetabile este cu totulu favoritoria, adeca că ea este fórté priinț'osa și pentru aceea, carii duc viét'ia siedietória. — La a 7-a au respunsu, că vegetabilia farinóse merita preferentia.

Acestea mari rezultate ale experimentelor facute de medicii americani despre nutrementulu vegetabile consuna perfectu cu judecaț'a, ce au dat'o unulu din cei mai renumiti medici europeni, adeca Hufeland despre vîptulu animale și vegetabile în multu latit'a sa carte Macroviotic'a în modulu urmatoriu: La alegerea bucatelor se ne țienemu mai multu de cele vegetabili. Bucatele de carne au mai multa aplecare spre putredire, cele vegetabili din contra spre a opri putredineea, care este cu preferentia inemiculu nostru celu mai perseverante; mai departe bucatele animali intarita și inferbenta mai tare, din contra cele vegetabili dau sange mai recorusu, mai blandu, micioréza misicarile interne, iritatiunea corpului și a sufletului și astfelu reintardie în adeveru consumtiunea vietiei. Mai cu séma trebuie se ne ferimu de carne var'a și candu graséza frigurile putrede (tifusu). -- Preste acésta noi mai aflamu, că nu cei ce mananca carne, ci aceia ce au traitu cu vegetabilia (legume, póme, fructe) și lapte au ajunsu cea mai inalta etate.*)

Pana candu omulu va considera indestularea unui apetitu stricatu și altor bolduri simțiali că propriulu scopu alu vietiei, pana atunci elu anevoia va scapa de catusiele cele incurcate, complicate ale unei stari sociali subordonate; elu nu va fi în stare de a vedé cu ochi limpedi și cu spiretu seninu cele mai inalte

*) Vedi despre acésta mai pre largu în Macroviotic'a tradusa de dr. Vasiciu tom. II. fatia 198—7. O carte acésta, care nu s'a apretiuutu de publiculu romanescu, precumu ar fi meritatu; aceea nu ar trebui se lipsésca neci la o familia.

scopuri si destinatiuni ale vietiei omenesci, si pentru aceea relatiunile cu lumea esterna inca le va cunoşce reu. Se castigam inse omului acésta perfectiune, se'lu eliberam de lacomia, se'lu retragemu dela ólele cu carne, se'lu curatim de gustulu sangelui, se'lu instruim, cà elu nu e creatu pentru de a fi mace-lariulu lumei, si cà stomaculu lui neci odata nu a fostu destinatu a fi mormentulu cadavreloru de animale; se'lu facemu a pricepe, cà elu in demnitatea sa origi-naria si cu insusirile sale asemeni lui Dumnedieu a fostu asediatu cá domnu alu creatiunei, inse neci odata cá devastatoriulu ei; cà inalt'a lui chiamare l'a destinatu cá se apere, éra nu se nimicésca fiintiele, cà elu are se domnésca preste animale, éra nu se le rapésca si omóra, si cà misiunea lui sta intru a in-vinge si cultivá pamentulu, éra nu a cresce animale, apoi ale inghití. Sub aceste conditiuni corpulu seu si creerii, séu spiretulu si sufletulu seu voru castigá tóte poterile naturei sale materiali si spiretuali — o directiune mai inalta si mai buna. Deci a luminá, a desteptá, a invetiá pe poporulu nostru, care a por-nitu pe calea stricatiunei, acestea 'ni fusera motivele care me indemnara a diserta despre nutrementu, cu atata mai multu, cu catu sciú cà pe mesele ómeni-loru nostri se afla bucate cu multu mai sanetóse fara sange, si cà fals'a opiniune, cà numai carnea da po-tere si taria, a inceputu a prinde radecini si la po-porulu nostru. Dara pentru acésta nu vomu osendi neci pe cei ce mananca carne, ci numai catu le tra-gemu atentiunea la posturile, ce le prescrie biseric'a nóstra, cari din punctulu modernu alu dieteticei arata cea mai mare intieptiune si ingrijire a ss. parinti pentru crestinii loru. Insusi Christosu intemeindu re-ligiunea crestina au lucratu curatiendu si reformandu asupra asiedimentiloru testamentulu vechiu, si asia in loculu uciderii sangeróse a animaleloru si ómeni-loru ce se pretendea cá sacrificia pentru impacarea cu Dumnedieu de catra preotii paganesci, si a mie-lului jidovescu, a pusu cá symbolu de impacare cu Dumnedieu, sacrificiulu celu fara sange si lui Ddiu placutu, adeca pana, dícendu: „Acesta este trupulu meu, luati mancati.“ De-si inaintea lui stá carnea de mielu, totusi elu nu a luat acésta, ci pana, voindu a nu spurcá si profaná serbatórea crestinesca a im-pacatiunei cu Ddiu prin sange si omoru! — Cà-ci séu ne vomu tinea de modulu vietiei usitate cu supa, legume si carne, séu de celu frescu cu pane, legume si póme, totusi pana remane nutrementulu princi-pale si calitatea ei de mai mare insemnatate decatu ce cugetamu noi. „Cu catu mai alba, cu atata mai buna,“ este credintia comuna, si noi retínemu pe prunci dela pana négra. Dar tocmai contrariulu e adev-e-ratu; cu càtu mai bruneta, cu atata mai buna, inse se fia bine lucrata, bine mestecata si incetu inghitita. De aceea noi ne rugamu la Ddiu pentru pana nó-stra de tóte dílele, éra nu pentru carne, sí biseric'a nóstra a cunoscutu de multu poterea nutrementulu vegetabile sí a pusu in rugatiunile dela lithia bine-

cuventarea „panei, graului, vinului si a untului de lemnu“ aratandu cà cu acestea potu trai crestinii fara neci o stricatiune, si de aceea se róga pentru inmul-tirea loru.

Timisiór'a in Augustu 1869.

Dr. Vasiciu.

Ecsilarea protestantiloru austriaci in Transilvani'a.

Voindu noi a impartasí la loculu acesta unu do-cumentu despre transmigrarea fara voia a mai mul-toru cete de protestanti austriaci in marele principatu alu Transilvaniei, cunoscuti aici sub numirile de „Sa-soni“ si de „Landleri,“ si asiediarea loru p'ntre sasi, presupunemu la fiacare lectoriu cunoscentia deplina a fioróseloru persecutiuni religióse iutreprinse cu focu sí cu sabia, cu temnitie sí torture, candu de catra un'a candu de catra cealalta confesiune crestiana, dupa cumu adeca un'a séu alt'a din ele ajungea a fi in-vingatória. Din caus'a persecutiuniloru ridicate de catra cei de confesiune reformata anglicana in Bri-tani'a in contra puritaniloru sí a catoliciloru se im-plura tiermii Americi de-Nordu cu sute de mii de emigrati. Barbar'a maltratate a protestantiloru din Franci'a impoporá pe un'a parte a Prusiei. Incuisi-tiunile feróse sí crudele din Spani'a sí Portugal'i'a despoporara pe acelea tieri pana le diumetate nume-rulu locuitoriloru, pe carii 'i ar fi potutu avé. Guer'a cea formidabila religiósa, carea tienù in Germani'a sí Boemi'a treidieci de ani, prefacù mai multe tienuturi in selbatecii sí desierturi. Polonii catolici macelá sí impuscá pe rusii necatolici, éra rusii implea sí mai implu inca Siberi'a si minele din muntele Uralu cu romano-catolici sí cu uniti, éra cnut'a sí temnitiele inca 'si au partea loru. Aici in Transilvani'a capulu unui romanu neunitu, fia fostu macaru si archiereu, era pretiuitu patrudieci de fiorini in casu de a fi im-puscatu séu macelatu din chiaru-seninu, fara neci-una culpa. Cine ar mai crede? In secolulu alu 17-lea sí in alu 18-lea, adeca pana la Iosifu II-lea, tolerantia religiósa era mai mare, séu incai cu nimicu mai pu-çina in imperiulu turcescu, decátu in totu coprinsulu Europei. Neciun'a data inse sí nicairi tirani'a reli-giósa nu a fostu mai intensiva decátu sub tempulu domniei lui Ferdinandu II. In dílele acelu monarchu s'au estermnatu ad litteram toti protestantii din tie-rile austriace asia numite ereditarie, éra cati voru fi mai remasu fara scirea sí fara voi'a acelu imperatu, au fostu luati la góna din nou in dílele lui Leopoldu I. mai alesu pre catu tempu archiepiscopulu ungurescu Kollonits era mare sí tare in cabinetulu imperialu. Sí cu tóte acelea mesure crudeli sí in mani'a totu-roru spionagiuriloru in tierile austriace inca totu se mai tienura unele resturi de protestanti pana in dílele Mariei Teresiei. Acumu inse spiritulu tempului, cu legile umanitatei pe bratiale sale, totu inaintase pana la atata, in catu neci chiaru partitei iesuitoru nu'i mai venea bine, cá se estermine cu focu sí cu sabia

pe asia numitii acatolici, eretici, disenteri, schismatici sî ce mai sciu eu cá ce numiri li se mai dá celoru ce diferea in credentiele si opiniunile loru religióse. De alta parte inse macesim'a de statu adoptata de mai inainte sî formulata in duóe cuvente: „Unitatea credintiei,“ era sustienuta cu tóte bratale in Austri'a cá sî in Spani'a, cá sî in Itali'a, cá sî in Rusi'a. Intre acestea impregiurari cabinetulu Vienei vediendu, cá de ecs. in Transilvani'a totu nu se póte restaura neci-unu feliu de unitate a credintiei, vení la idea, cá incai tierile numite ereditarie se le curatie de orice aluatu alu eterodocsiei, éra pe cati protestanti s'aru mai aflá in acelea, in locu de a'i arde, séu de a'i afunda in valurile Danubiului, se'i transpórté in Transilvani'a si se'i asiedie intre sasi, carii mai toti sunt protestanti. Asia se sî facù, éra documentulu ce impartasimu in acésta cestiune este unu memorialu istoricu, carele coprinde date cu atatu mai interesante, cu catu acelea cadu tocma pe tempulu, pre candu de una parte proselitismulu religiosu catolicu intre romanii transilvani lucrá din respoteri; candu mitropolitulu serbescu din Carlovitiu voiá se puna man'a pe biseric'a romanésca, éra Rusi'a rogata de romani se aventá de protectória*); candu de alt'a sasii se incordá cá se curatie fundulu regescu de romani. Care este acelu ochiu tempitu, pentru cá se nu védia legaméntea istorica si psichica intre acelea evenimentente!

Acumu se vedemu coprinsulu susu atinsului memorialu decopiatu in Vien'a, titulatu

Transmigrantes.

Acelasi suna in originalu asia:

Ad Nrum 63 der 18. October 1752 ist weder der Tag, an welchem Ihre Majestät die Kaiserin Maria Theresia die Explantation der evangelischen Unterthanen aus Oesterreich, Steyermark und Kärnthen nach Ungarn und Siebenbürgen beschlossen, noch auch jener, an welchem sie wirklich begonnen hat, sondern es verhält sich mit dieser Exportation folgendermassen:

Nachdem der gedachten Kaiserin im Jahre 1752 angezeigt worden war, dass sich seit nicht langer Zeit in Oesterreich ob der Enns und in Steyermark und Kärnthen mehrere Unterthanen, obwohl unbekannt mit den Grunddogmaten, zur augsburgischen Confession bekannten; so geruhte dieselbe aus dem Grunde, weil ihnen in diesen Ländern weder eine private, noch weniger eine öffentliche Ausübung dieser Religion gestattet werden konnte, unterm 20. Jänner 1752 zu bewilligen, dass sie mit dem eintretenden Frühjahr ihre Wohnsitze verlassen und nach Siebenbürgen (ungeachtet der von den damaligen, dortländigen Bischöfe, dem Freiherrn Sztoika von Szala gemachten wiederholten Gegenvstellungen) in

*) Vedi documentele publicate in acésta fóia in an. tr. la Nrii 21—22.

jene Orte übersiedeln dürften, wo sie mit vollkommen freier Religions-Uebung und Sicherung hinlänglicher Lebensmitteln unterbracht werden konnten.

In Folge dieser Bewilligung wanderten zuerst aus Obersteyermark 8 Männer mit 7 Weibspersonen und 3 Kindern aus, die über Komorn in das Temesvarer-Banat abgeföhret, jedoch aus der Ursache, weil damals daselbst ebenfalls keine Lutheraner sich sesshaft machen durften, nach Mühlenbach in Siebenbürgen überwiesen wurden.

Diesen folgten im August 1752 34 Familien aus Oesterreich ob der Enns und Kärnthen, welche im Ganzen 168 Personen zählten, ein Gesamtvermögen von 1451 fl. 84 kr. besaßen und unter der Aufsicht des Hermannstädter Rathsfreundes Simeon Friedrich Treitler, nachdem sie an der Theiss angekommen waren, mit der Landesvorspann unaufgehalten nach Siebenbürgen überföhret wurden, um unter die daselbst zur augsburgischen Confession sich bekennenden sächsischen Nation eingetheilet zu werden.

Ein weiterer Transport von 17 Familien und einigen ledigen, der lutherischen Lehre hartnäckig zugehan gewesenenen Dienstleuten aus Oesterreich ob der Enns, Steyermark und Kärnthen traf am 16. October 1752 in Wien ein, und wurde bis Pest zu Wasser, sodann aber zu Land bis Szegedin, und von da durch das Banat bis nach Siebenbürgen mittelst Vorspann befördert.

Nachdem somit bis Anfangs Mai 1753 in Allem sechs Schiffe mit solchen Luther'schen Unterthanen von Klosterneuburg aus abgesendet worden, und im Verlaufe der nächsten zwei Monate wieder zwei Transporte nachgefolget waren, wurden Anfangs August 1753 neuerdings 200 Köpfe aus Oesterreich ob der Enns, Steyermark und Kärnthen nach Ybbs gestellet, von da auf der Donau bis an die Theiss, weiterhin auf der Theiss und dem dortigen Kanal bis Temesvár zu Wasser und von da mittelst Vorspann nach Siebenbürgen verföhret.

Diesen folgten noch am 17. September desselben Jahres etwelche zwanzig früher zurückgebliebene Familien, und im Jahre 1754 wurden mit Ende April 50 Familien, dann nach dem am 15. Julius abgegangenen zweiten Transporte am 5. Sept. noch neuerdings 600 Personen nachgesendet, endlich jedoch mit den zu Ende Mai und Anfang September 1755 abgegangenen Transporten diese Exportation geschlossen.

Confer cum his: Waldau, Geschichte der Protestanten in Oesterreich, Steyermark, Kärnthen und Krain, 2. Bd. pag. 360. 364. Item pag. 366., nec non pag. 430. 432.

Asia din acestu documentu invetiamu acestea: Stramutarea, séu cumu dice documentulu, straplantarea protestantiloru din Austri'a de susu*), Stiri'a sî

*) Oesterreich ob der Enns = Austri'a din susu de riulu Anis'a, (latin. Anisus, nemt. Enns).

Carinhi'a nu s'a intemplatu in 18. Oct. 1752, séu adeca nu numai atunci, ci succesive in mai multe restempuri. In 20. Ianuaru 1752 imperatés'a Mari'a Teresi'a dete porunca sí respective concessiune, cá in prima-vér'a acelu anu protestantii austriaci se'si lase foculariele, locuintiele loru sí se tréca in Transilvani'a. Intr'aceea episcopulu rom. catolicu din Transilvani'a anume baronu Sztoika de Szala protestà de repetite ori in contra trimiterei acelu acatolici in Transilvani'a. Cu tóte acelea proteste venira mai antaiu din Stiri'a superióre 5 barbati, 7 femei sí 3 prunci, carii dupace trecura pe la Comaronu la Banatulu Temesianu, voindu se remana acolo, nu fusera suferiti, din cauza cá pe atunci protestantii sí in Banatu era persecutati; asia acei stiriani fusera inaintati pana la Sasu-Sebesiu in Transilvani'a, unde se sí asiediara.

In Augustu 1752 urmara alte 34 familii, séu cu totul 168 de suflete cu avere totala de 1451 fior. 54 cr. Acestea familii puse sub inspectiunea unui senatoriu din Sibiu anume Simionu Fridericu Treitler, dela Tis'a incóce fusera aduse cu cara de postaria pana inlainturulu Transilvaniei, unde fusera impartiti p'intre sasi carii tienu confesiunea augustana.

Unu alu treilea transportu de 17 familii si cativa insi necasatoriti, luterani de conditiunea sierbitoriloru din Austri'a superiøre, din Stiri'a sí Carinhi'a ajunse in 16. Octobre 1752 la Vien'a, de unde fu inaintatu pana la Peste pe apa, dupa aceea pe uscatu pana la Segedinu, de unde apoi ii adusera totu cu cara de postaria pana in Transilvani'a.

Pana pe la inceputulu lui Maiu 1753 (adeca in cursu de unu anu) se imbarcasera pe Danubiú in portulu dela Klosterneuburg siese corabii cu emigranti luterani, éra in urmatóriele duóe luni mai urmara alte duóe transporturi. In Augustu 1753 fusera adusi 200 luterani totu din Austri'a de susu, din Stiri'a sí Carinhi'a la orasielulu Ybbs, de unde éra au fostu pusi pe Dunare, din care intrara in Tis'a, éra apoi pe canalu inainte venira pana la Temisiór'a, éra de acolo fusera adusi totu cu postaria in Transilvani'a. In 17. Sept. 1753 urmara alte cateva familii.

In Aprile 1754 se mai trimisera incóce 50 de familii. In 15. Iuliu fu pornitu altu transportu (de cate suflete? nu se spune), éra in 5. Sept. mai plecara incóce inca 600 (siese sute) de persóne.

In fine mai venira inca sí in Maiu sí in Sept. 1755 unele transporturi, cu care apoi se inchiaie acea ecsilare a protestantiloru austriaci incóce pe pamentulu Transilvaniei, éra asiediara loru dupa tóta probalitatea urmà a se face pe mosii, din care fusesera alungate alte atatea familii romanesci, pentrucà tienu nelocuitu, séu inca neposiediutu (nestapanitu) de nimeni, nu era neci catu un'a palma.

La calcaulu memorialulu impartasitu mai susu se vede sí unu formulariu de pasaportu, pe langa care se trimitea fiacare transportu de ai acelu nertericiti. Acelu formulariu avea urmatóriele rubrice nemtiesci:

Im Jahre	Von wo	Wohin	Zahl der ge-
kommenen	angesiedelten	Familien	Köpfe.

In unele opuri istorice scrise de ardeleni s'au pastratu ici-colo si numele unoru locuri, pe la care au fostu asiediati unii emigranti; se pare inse cá in scaunulu Sibiiulu s'au asiediutu cei mai multi. G. B.

Inscriptiuni de mormente si manuscripte din sec. trecutú.

Se scie, cá episcopulu Klein dusesse cu sene la Rom'a unu nepotu, cá se aiba cene se-lu consoleze in órele cele amare ale lungulu seu exiliu. Acest'a dupa moartea lui se reintorsese in Transilvani'a, sí casatorinduse cu un'a dein fetele boieriulu Monea dein Veneti'a inferiøre se consecrase de preotu, sí fusese inaltiatu la demnitatea de protopopu alu Venetiei. Pietr'a monumentale a protopopulu Ioane Klein se mai vede sí astadi, ea e aplecata in partea inferiøre, ci interna a turnulu besericei gr. cat. dein Veneti'a, sí e inalta cá de 6 urme. Inscriptiunea e cu slove sí suna: „Fililoru celi ce remaneti in lume, veniti de cetiti si invetiati dela mene, cá-ce eu inca portai trupulu in lume, sí cá pre una usia trecui prein lume, sí sosí la sfirsitul vietiei, sí in mare dorere mi se dede trupulu mortiei.“ Dupa acést'a urméza unu cercu ovale, in care de a drept'a e scobita una mana dein umeri cu una cruce, de a stang'a evangeliulu, in partea superiøre unu porumbu in sboru tienendu in gura una crenga de maslinu cu cinci frundie. — De desubtulu acestui-a inscriptiunea se mai continua in cinci serie, in cari se mai vedu slovele trunchiate sí schimosite, dara tesculu nu se mai pote descifrá; — de ací incolo slovele asia suntu de macinate, in câtu nu li se mai cunoscú urmele. Astadi nu se ar mai poté scí alu cui a fostu acelu monumentu, déca n'ar esiste ómeni betrani, cari se ne spuna, cá eli inca lu vedusera aplecatu la mormentulu protopopulu Klein.

Acestui-a urmà in demnitatea protopopesca cumnatulu seu Monea. Elu inca are una pietra monumentale, ce astadi e aplecata in parietele dein afara ale casei protopopulu Klein dela usia de-adrépt'a cu una inscriptiune lunga in limb'a latina, in care deduce originea familiei sale dela unu principe romanu. Eu o cetisem acést'a intre notitiele dn. cav. Ioane Puscariu, carele o decopiase inainte de acést'a cu 16—17 ani, ci astadi nu se mai poté descifrá. In beseric'a nóstra dein Veneti'a mai existe una sfitá de metasa in patru itia cu flori rosii galbene verdi, unu epatrafiru sí manecari de aceeași materia sí coloru, aduse de protopopulu Klein dein Rom'a, ce fusesse proprietatea episcopulu Inocentiu. Una cruce de argentu se afla in Baiutiú la Nicolau Stoica, — ér eu la fratele acestui-a proprietariulu de astadi ale caseloru lui Klein aflai unu manuscriptu alu eppulu I. Klein legatu in piele in 4° mare de 197 pagine sub titlu:

„Libellus definitionum per me Joannem Innocentium L. B. Klein Eppum olim Fogarasiensem in Transilvania, pro tempore Romae Anno 1762 commorantem collectarum et secundum alphabetum ordinarum ex sex tomulis philosophiae veteris et novae ad usum scholarum accomodatae in Regia Burgundia olim perfectae a Joh. Bapt. Duhamel et Venetys 1704 Impressae A. R. P. Gr. Joanne Baptista Naqueto Hiberno Tiderenti Ord. Praedicatorum professore Romae impressa 1659.

Acestu manuscriptu astadi e la mene, ci numai spre alu usuá, cà-ce proprietariulu facia cu tote opiniriile mele nu se potù induplecá, se mi-lu vendia.

In fine am se observezu, cà e scrisu cu multa diligentia de insusi eppulu Klein.

Antonelli.

NB. Intielegendu, cà docentele Stoic'a ar fi dusu cu sene mai multe manuscripte cu litere cirilice la Baiutiú spre a se ceti de protopopulu Dragomiru, am scrisu numitului protopopu, cà se mi le comunice de va aflá in trensele ceva referitoriu la viétia sî suferintiele episcopului.

Reuniunea femeiloru romane din Brasiovu.

In Gazet'a Transilvaniei Nr. 98 unu corespondente isi descopere dorinti'a sa, cà asiedimentulu filantropicu, numitu Reuniunea femeiloru romane din Brasiovu se se faca romaniloru cunoscutu mai de aprópe, se se publice statutele aceleia, se se infientieze comitete filiali etc.

Adeca institutulu filantropicu nationale numitu „Reuniunea femeiloru romane“ cu statutele sale tiparite de duóe ori, cu tóte publicatiunile anuali ale adunariloru sale generali sî ale baluriloru sale, este datu uitarei! Intru adeveru asia ni se pare sî noue, pentrucá ni s'a intemplat de cateva ori in caletoriile nóstre, cà se fimu intrebati de catra unii-altii cu adeverata naivitate: E, a propos! dara ce mai face reuniunea femeiloru dv. de acolo dela Brasiovu? Mai ecsista ea? Mai dá vreunu semnu de viétia?

Eca asia se dau uitarei nu numai persóne, ci sî institute, legáturi, testamente, fonduri, uneori in mai puçinu de una generatiune sî in mani'a totururu publicatiuniloru cate se facu prin diarie! Dara óre in tempurile in care nu potea fi vorba de tipariu, de carti, de diarie, câte sute sî mi de fapte demne de a fi parstrate in memori'a posteritatei, séu cufundatu in abisulu uitarei!

Acestea sî alte consideratiuni de natur'a acestora ne indemná pre noi a depune sî in acésta fóia óresicumu unu testimoniu despre originea, viétia sî activitatea binecuvantata de Ddieu a reuniunei femeiloru romane.

Ide'a infientiarei unei reuniuni de femei se nascù in Decembre alu anului 1849, adeca indata dupa pacificatiune sî dupa esirea trupeloru rusesci din tiéra. Pe atunci generalulu br. Wohlgemuth, gubernatoriulu civile si militariu alu tierei primise dela Vien'a instructiune secreta, cà se casseze sî se desfientieze orice comitete si reuniuni s'aru fi aflandu in tiéra, éra mai anume, cà pe cele romanesci se le tracteze intocma cà sî pre cele ungresci, pe cei negrii-galbini cà sî pre cei tricolorati; preste acésta orice adunari era oprite fórtre strinsu si sub grea pedépsa in sensulu legei martiale. Cu tóte aceste ómenii de sî spionati barbatesce, totu se mai aduná cate 9—10 insi in cercuri private. Pe atunci petrecea in Brasiovu intre altii Florianu Aronu sî Ioanu Maiorescu. Intra una de dile venindu ei in locuinti'a lui Iac. Murasienu, acolo fntre alte cestiuni ale dilei se ivi sî cestiunea orfaniloru remasi dela parintii macelati prin insurgentii unguri si asia se nascù ide'a, cà spre alinarea sórtei acelora se se infientieze una

reuniune de femei, pentrucá, observá Aronu, se sciti voi cà sub firm'a barbatiloru nu vomu fi suferiti de a mai intreprende nimic. Aceeasi cestiune se mai desbatù inca sî cu alte ocaziuni, pana candu apoi Aronu fu insarcinatu cu compunerea unui proiectu de statute, cà unulu carele sub protectiunea dómnei sóciei lui Barbu D. Stirbeiu mai luase parte la fundarea unui micu asilu de fetitie. Puçinu dupa aceea Maiorescu plecá la Vien'a in caus'a nationala, éra Aronu se mutá la Sibiu, de unde apoi trimise unu proiectu de statute, care inse in cativa §§-i ai sei semená pentru acelu tempu atatu de liberali, incatu ar fi fostu absolutu preste potintia de a le midiuloci confirmarea; asia Iac. Murasienu se insarciná cu modificarea sî cu midiulocirea confirmarei loru. Statutele compuse numai in 12 §§-i sub dat'a din 28/16 Martiu 1850 fusera confirmate de gubernatoriulu Wohlgemuth h abia in 21. Octobre din acelasi anu 1850. Primele fundatórie au fostu 81 de femei din Brasiovu, partea cea mai mare romane sî vreo trei grece. Acestea 'si alesera unu comitetu de 12 inse, care se pusera sub protectiunea Sófiei Wohlgemuth sóciei gubernatoriului, éra de presiedenta 'si alesera pe repaus. Mari'a D. Nicolau. Statutele din 1850 portá titlu: Sub inalutulu sceptru alu Austriei. Statute pentru reuniunea femeiloru romane spre ajutoriulu crescerei fetitiloru orfane serace sî mai anteiulu alu acelor fetitie romane, ai caroru parinti au caditu in revolutiunea maghiarotransilvana din anii 1848 si 1849. Brasiovu 1850.

Cu acelea statute reuniunea prosperá vreo siese anii fórtre bine, pentrucá in acelu tempu Iac. Murasienu, a carui sócra fusese presiedenta lucrá cu una rara predilectiune pentru inaintarea ei; dupa aceea inse s'au inieptatu nesce fortune infricosiate asupra vietiei acelei plante tenere; rivalitati familiare, obstinatele intrige confessionali, éra mai pre susu de tóte brutalulu amestecu alu administratiunei politice sî alu directoriulu politiei. Se aruncamu velulu uitarei preste acelea tempuri de ura sî urgia sî se ne consolamu pe deplinu cu impregiurarea, cà reuniunea scapá din tóte acelea tentatiuni afurisite cu fatia curata sî cu capitalulu neatinsu de nimeni. Intra aceea reuniunea trebui se tréca totusi prin una prefacere: in a. 1860 pre candu era presiedenta dómna Zoe sócia protopopului Ioanu Petricu, statutele ei se luara la revisiune sî se modificara cu adaosu de 5 §§-i, apoi modificate se confirmara abia in 2. Ian. 1861. Statutele modificate inca s'au tiparitu sî s'au impartitu in cateva sute de ecs. In anii urmatori sub presiedenti'a dómnei Mariei Ap. Popu s'au compusu sî adoptatu planu, séu mai bine regulamentu pentru scóle de fetitie. De atunci reuniunea femeiloru romane lucréza mereu, de sî uitata mai cu totul de natiune. In 15/3 1865 comitetulu ei se adresá catra mai multe dame romane din orasiela Transilvaniei mai virtosu in cestiunea infientiarei de comitete filiali sî de scóle pentru fetitie. Dorinti'a comitetului adeca éra, cà afara de cele trei scóle de fetitie din Brasiovu, Sibiu sî Blasiu se se mai faca celu puçinu inca vreo cinci totu cu subventiune dela fondulu reuniunei, éra mai inainte de tóte se se deschida un'a de trei clase in Abrudu, apoi in Turd'a, Fagarasiu sî asia mai departe. Pre càtu scimu noi inse, afara de duoe, celelalte neci macaru unu respunsu din trei linii n'au afluatu ea cale a dá comitetului. Asia reuniunea lucra numai cu venitul dela fondulu de vreo 30 de mii fior. v. a., pentrucá femeile romane sî barbatii loru asia afla cu cale. Dara se se scie, cà in lumea acésta scopu mai sacru decátu este alu acestei reuniuni nu mai póte fi altulu; sî se se mai scie, cà perirea romaniloru se va incepe cu desnacionalisarea femeiloru nóstre. Asia a fostu a acésta totudeauna, totu asia va fi si de aci inainte. Reuniunea voiesce se faca scóle romanesci pentru fetitiile romaniloru; sî acestu scopu noi inca totu nu voimu se'lu intielegemu?

Multi romani am vediatu in viétia mea scandalinduse amaru sî póte cà uneori cu totu dreptulu, candu audia cà cutari romani trecuti prin scóle se casatorescu cu totu felulu de femei straine; intra aceea fórtre puçini au voitu a obserba, cà acestu reu puredede in mesura considerabile din educatiune, din scóle. Femeia romana luata in genere este dotata dela natura cu mai

multe gratii decâtu ale altora, éra frumseti'a sî sanetatea ei inca ar fi mai durabile; ce'i lipsesece inse? Scól'a, educatiunea core-spondietória sîj apararea ei de cultur'a mintiunósa, atunci apoi neci unu june romanu nu'si va lega capulu pe airea.

Cu acésta ocaziune dati se trecemu aici numele aceloru barbati si femei, care incepundu dela 1850 pana la 1865 au inavutitu fondulu reuniunei cu sume mai considerabili.

	mc.	fr.	cr.
1850.			
Zoe I. Iuga in Brasiovu		100	—
Sofi'a br. Lud. de Wohlgeruth, Sibiiu		50	—
Stan'a C. Belgasoglu, Brasiovu		100	—
Mari'a ved. Steriu, Brasiovu		20	—
Zoe St. Stoica, Bucuresci		40	—
1851. Baronés'a G. Sina, Vien'a		1000	—
Episcopulu Vas. Erdeli, Oradea mare		100	—
Episcopulu Alecs. St. Siulutiu, Blasiu		40	—
Archimandritulu Patriciu Popescu, Banatu		40	—
Constantinu Bicu, Brasiovu		46	40
1852. Raluc'a I. S. Gerasimu, Bucuresci		60	—
Episcopulu Andreiu br. de Siaguna, Sibiiu		290	—
Gubernatorulu principe C. de Schwarzenberg, Sibiiu		50	—
Capitululu gr. cat. Oradea mare		50	—
Const. Hormuzache dela mai multe cocóne care n'au voitu a se numi (298 galb.) =	1390	66	
1853. Baronés'a Ifigeni'a S. Sina		140	—
Cocón'a Elisa G. Sturdza n. Hormuzache dela mai multe cocóne, care n'au voitu a se numi (290 galb.) =	1353	30	
1854. Maiest. Sa Elisabet'a Imperates'a Austriei (in 8. Iuniu)		750	—
Preotés'a Maria V. Tincu, Versietiu		30	—
1857. Const. Hormuzache (60 galb.) =		270	—
1860.			
Barbar'a ved. Crisianu		42	—
Archimandritulu Patriciu Popescu		120	—
Maria D. Nicolau, Brasiovu		50	—
1861. Episcopulu Vas. Erdeli, Oradea		100	—
1863. Iancu Archimandrescu, Brasiovu		200	—
1864. Elen'a Vas. L. Popu escel., Sibiiu		20	—
1865. Cristin'a Romanu, Brasiovu		20	—
Pre langa acestea sume au intratu in anii trecuti dela mai multe comune romanesci, precumu din Alba-Iulia, Zlatna, Bistra, Unedór'a, Hatiegu, Orastia, Blastu, S. Regenu, Boiti'a, Riusioru, Resinari s. a. s. a. sume dela cate 40 fr. pana la cate 200 fr. m. c., éra din Bucovin'a venira totu prin staruintiele ilustrei familii Hormuzache anume in a. 1851 m. c. fr. 1419.			
Numai prin asemenea caldura si devotamentu fondulu reuniunei ajunse in stare de a cresce precum a crescutu, éra administratiunea leala ii asigurà si ii va asigura esistinti'a si prosperarea lui.			
Din protocolulu de controla alu R. fem. rom. s'au mai aflatu cà au contribuitu dupa cum urmédia:			
1850. Dec. 23. Maria I. Branu		20	—
1851. Martie 22. Ecaterin'a Popoviciu din Lugosiu		21	—
Iunie 10. Carolin'a Dumoviciu din Vien'a		20	—
Aug. 21. Ana Rudolfu Orgidanu in Brasiovu		100	—
Todoriti'a Balanu in Brasiovu		20	—
1852. Iulie 9. Marele Aga E. Hormuzache (Cernautiu)		100	—
Sept. 26. Iulian'a Mocioni de Foen		260	—
1854. Georgie Vasileviciu din Giul'a in Ungari'a		28	—
Nicolae Nagi, parochu in Vien'a		30	—
1855. Ecaterin'a G. Ioanu, Brasiovu		222	—
Maria Gavrilu Munteanu, Brasiovu, testati		50	—
Const. Udrea, Lugosiu		20	—
Episcop. Aradului gr. res. Procopie Ivascoviciu din sum'a adunata de 222 fr. 27 1/2 cr.		50	—

NB. Tóte cele mai susu scrise s'au publicatu in „Concordia“ sub Nr. 56 din 15/27. Iuliu 1865 folio 425. sî in „Familia“ sub Nr. 5.

Adres'a comitetului catra femeile romane era acésta:

Dela Reuniunea femeiloru romane.

Intru intielesulu §-lui 4 alu statuteloru Reuniunei femeiloru romane, membru activu alu Reuniunei póte fi oricare dama va numera pe fiacare anu celu mai puçinu 1 fr. v. a. la fondulu Reuniunii, si cu atatu mai virtosu acelea, care'si voru capitalisa acea tacsu depunendu la casa odata pentru totudeauna o suma core-spondietória, dupa care se se póta trage venitu siguru, analogu tacsu ce numera. In anii dintei ai infiintierei acestei Reuniuni au numeratu la fondulu ei cate unu capitalu din care se trage venitu anualu siguru si curatu, intre altii si altele urmatorii domni, archipastori si dómne. (Aici urmà catalogulu.)

Ne place a crede, cà in dilele nóstre inca se voru afla dame iubitórie de omenime si pline de o ambitiune nobila pentru stim'a secului propriu, care daruite dela Ddieu si cu stare materiala mai insemnata, voindu totuodata a scapa si de incomoditatea de a ingrijí pe fiacare anu pentru numerarea tacsu de membru, nu voru lipsi a capitalisa tacs'a cata numerá pana acumu. Deci se face stimateloru membre din Brasiovu si districtu*) cunoscutu, ca list'a ce se trimite spre inscriere are doua rubrice, un'a pentru tacs'a anualu, éra alt'a pentru capitalulu tacsu, pentrucá asia se si póta alege fiacare membru, pe care rubrica va voi; se presupune totuodata, ca membrele din afara voru binevoi a compue pentru sinesi totu asemenea lista.

Brasiovu 1865, Iuliu 15/3.

In numele comitetului Reun. fem. rom. prin
Anastasi'a Datcu, pres.
Efrosina I. G. Ioanu, casier.

Gavriilu J. Munteanu, †

directoru si profesoru la gimnasiulu romanu gr. or. din Brasiovu, membru alu Societatei academice romane din Bucuresci, alu asociatiunei romane transilvane pentru literatur'a si cultur'a poporului romanu, precumu si alu Societatei de sciintie naturali din Pojonu etc., a repausatu in etate de 57 ani in urm'a unei suferintie grele de apoplecsie, dupa impartasirea cu S. Taine, in 17/29 Decembre a. c. la 8 1/2 óre séra.

Despre acésta durerósa perdere, — pe care o gelescu: adancu intristat'a sa soçia Mari'a nascuta Baracu, gélnic'a sa mama Marina, soru-sa Ana cu soçulu el Par. I. Mihaltianu. socrulu seu Protopopu I. Baracu cu consórtea sa Elen'a si fiica Tatiana, nepotii sei Par. Nicolau cu consórtea sa Zoe, conc. de advocatura Gavriilu, Paraschiv'a cu soçulu ei Prof. St. Iosiffu, Aureliu si Ana, precum si corpulu profesoriloru, fostii lui colegi, — se incunosciintiéza toti amicii si cunoscutii repausatului.

Remasitiile lui pamentesci s'au inmormentatu Sambata in 20. Dec. (1. Ianuaru 1870) la 2 óre dupa amédi iu cimiteriulu Bisericei Sf. Nicolau din Schiai. Brasiovu, 18/30 Decembre 1869.

Nu va fi acésta singur'a memoria ce vomu pastra colegului nostru G. I. Munteanu in acésta tóia, ci ne ocupamu si cu adunarea de date din viéti'a lui cea supusa la multe si diferite suferintie.

*) Acésta espresiune se schimbá pentru fiacare tienutu si orasiu pe numele acelora; se mai adaogea si câte una epistola particularia.

Declarațiune publică.

Dupa unu raportu, publicatu in „Heidelberger Zeitung“ Nr. 275 din anulu 1869, profesorele W. Wattenbach in alu treilea discursu alu seu, tienutu in museulu de Heidelberg, descriindu pre sasii din Transilvani'a si positiunea loru, afirma, ca intre multele pericole, ce au amenintiatu pre sasi in esistinti'a loru, este de a se numerá si precumpenitóri'a populatiune romana din Transilvani'a, carea este o adevcrata banda de tetiunari si de hoti. >

In urm'a intercesiunei, in acelasu diurnalu Nr. 278, din partea iuristului in Heidelberg I. Bechnitiu pentru onórea natiunei romane, numitulu profesore Wattenbach dá unu respunsu totu in acelu diurnalu Nr. 279, in care intre altele díce, ca espectoratiunile sale despre valachi séu romani s'au reprodu su prin raporturile diurnalului amintitu in termini mai aspri, decumu au fostu ai densului; — mai departe díce, ca a cercetatu numai pamentulu sasiloru (recte fundulu regescu) si ca densulu a vorbitu numai despre romanii colonisati (?) pre acest'a; éra pentru a dovedí, ca acesti romani sunt asia precum i-au caracterisatu densulu, se provóca la ceea ce a scrisu englesulu Charles Boner despre Transilvani'a, éra catra finea respunsului seu afirma Wattenbach, ca se indoiesce, déca romanii, locuitori in colibi impregiurulu sateloru sasesci, au convictiunea, ca numai pre cultura se póte basá pretensiunea eesistenției nationale.

Oricum se voru luá cuventele lui Wattenbach — dupa cumu sunt relatate in Nr. 275, séu dupa versiunea ce densulu o dá in Nr. 279 alu amintitulu diurnalu — nu se poté neci-cumu trage la indoéla, ca onórea poporului romanu, in ceea ce privesce cultur'a si moralitatea lui, e atacata prin numitulu profesore in modulu celu mai insolente. Si acestu atacu e cu atata mai dorerosu simtitu, cu catu elu se vede a fi anume calculatu de a inferá si discreditá inaintea opiniunei publice luminate si prin urmare de a lipsí de simpathi'a si spriginulu morale alu aceia pre unu poporu, carele, de si apasatu fara vin'a lui mai multi seculi, totusi dovada e istori'a lui, n'a lipsitu si nu lipsesce a'si impliní cá oricare dintre popórale conlocuitorie datorintiele sale catra patria si umanitate si carele a adusu si aduce cele mai mari sacrificie posibili pentru de a intrá in concertulu popóraloru cultivate si libere.

Comitetulu asociatiunei transilvane pentru literatur'a si cultur'a poporului romanu, petrunsu de marele sacrificie, ce poporulu romanu pin Transilvani'a preste totu si in deosebi celu din fundulu regescu, isi impune pentru cultur'a sa, nu póte se-si esprime destulu de viu profund'a sa parere de reu, ca unu barbatu de scientie, unu istoricu germanu, a potutu se-si uite intru atatu de sene, incatu, in midiuloculu Europei, intr'o cetate celebra prin atati eruditi si de siguru inaintea unui numerosu publicu luminatu, se

se apuce a aruncá fara conscientia asupra poporului romanu, fia macaru si numai asupra celui ce locuesce in fundulu regescu, astufeliu de injurie grave si infamatorie.

Cumu dovedesce numitulu profesoriu, ca romanii din fundulu regescu locuescu in colibi impregiurulu sateloru sasesci? si prin ce i-au datu aceia ansa de a se indof despre nesuinti'a loru de a'si intemeiá esistenti'a nationale prin cultura? — Dupace istoriculu Wattenbach, precumu insusi marturisesce, a cercetatu in persóna fundulu regescu si a avutu intalnire cu cei mai destinsi barbati ai sasiloru, cine ar mai poté asteptá se'lu védia atatu de lipsitu de dovedi factice, in catu, pentru de a se acoperí, se fia constrinsu a se vêrí sub scutul lui Charles Boner?! — Cine este Charles Boner si cu cata iubire de adeveru a scrisu elu in opulu seu despre Transilvani'a, acésta trebuiá se o afle Wattenbach si dela sasii invetiati, cu cari díce elu ca a conversatu mai multu, si trebuiá s'o afle aceea Wattenbach si singuru, fara informatiuni, avendu oca siune a se convinge prin intuitiune propria despre starea sasiloru si a romaniloru conlocuitori in fundulu regescu.

Fiindu in faci'a locului profesorele Wattenbach poté se afle, ca precumu romanii din Brasiovu au infintiatu frumosulu gimnasiu, de care densulu amintesce numai in respunsu, asia si ceialalti romanii locuitori in fundulu regescu si-au infintiatu dupa poteri scóle prin tóte comunele locuite de ei, atatu prin cele mestecate cu sasi, catu si prin cele curatu romane; — mai departe poté se afle Wattenbach si de reuniunea femeiloru romane din Brasiovu, pentru inaintarea educatiunei orfaneloru si a fetiteloru serace, o reuniune ramurita in tóta tíer'a, carea sustiene scóle pentru scopulu aratatu nu numai in Brasiovu, ci si in alte locuri ale Transilvaniei, — asemenea poté se afle de multele societati romane de lectura, — in fine poté numitulu profesoriu se afle si de considerabilele stipendie, ce se dau pre totu anulu in mai multe mii de fiorini studentiloru romani din mai multe fundatiuni romane si dela asociatiunea, pre care are onóre se o representá subscrisulu comitetu cu resiedinti'a in Sibiu.

Dar aceste institute si midiulóce de cultura Wattenbach le-au trecut cu vederea, séu inca fiindu in Transilvani'a, séu numai inaintea auditoriului seu din museulu de Heidelberg. In totu casulu inse e condemnabile a ignorá asemenea lucruri din viéti'a unui poporu, candu cineva 'si permite a se face judecatoriu asupra culturei si moralitatei aceluia. Si profesorele Wattenbach se arata aci cu atatu mai condemnabile, cu catu in respunsulu seu insusi marturisesce, ca nu s'a simtitu indemnatu a amintí in discursulu seu de institutele de cultura ale poporului romanu. Dar ce e dreptu, déca numitulu profesore ar fi adusu inaintea auditoriului seu, institutele si midiulócele de cultura, ce poporulu romanu si-le-a creatu si le sustiene si le folosesce cu succesu; in

mani'a toturor vicisitudiniloru tempului, cumu ar mai fi incaputu langa acelea si injuriile ce elu avea se le arunce asupra acestui poporu? Pre langa o espunere a sacrificieloru si succeseloru, ce poporulu romanu le póte aratá pe calea culturéi si a civilisatiunei, cumu ar mai fi potutu caracterisá istoriculu Wattenbach, inaintea unui publicu luminatu, pre poporulu romanu atatu de infamú, incatu raportorulu dela „Heidelberger Zeitung“ se dica (vedi notiti'a din Nr. 278 alu aceluí diurnalú), cá dupa cele ce a afirmatu Wattenbach despre portarea romaniloru din Transilvani'a fatia cu sasii, aceia cu dreptulu se potu numi „o adeverata banda de incendiatori si de hoti!“ — Istoricultu Wattenbach a trebuitu se ignoreze si trecutulu si presentulu poporulu romanu din Transilvani'a pentru de a aruncá asupra lui asemenea injurie infamatorie; cá-ci istori'a patriei, de si spune cá poporulu romanu in Transilvani'a a fostu impilatu atatia seculi, totusi nu arata neci intr'unu locu, cá acela s'ar fi degradatu vreodata a fi o banda de tetiunari si de hoti, éra statistic'a tiei arata invederatu, cá poporulu romanu a statu si sta in privinti'a moralitatei celu puçinu pre acelu gradu, pre care au statutu si stau poporale conlocuitorie favorate de statu.

Acestea premise, subscrisulu comitetu, pre langa espresiunea profundeí sale pareri de reu, cá-ci a trebuitu se intempine din partea unui eruditú istoriografu germanu asemenea atacuri, pre catu de nefundate, pre atatu de injurióse pentru poporulu romanu din Transilvani'a si respective din fundulu regescu in ceea ce privesce cultur'a si moralitatea lui: dechiara de calumnie tendentióse asertiunile cuprinse in amintitele atacuri ale profesorelui Wattenbach si protestéza in contra aceluor calumnie cu tóta solemnitatea.

Din siedinti'a comitetulu asociatiunei transilvane pentru literatur'a si cultur'a poporulu romanu, ténuta la Sibiiu in 4. Ianuariu 1870.

Comitetulu asoc. trans. pentru lit. si cult.
poporulu romanu.

Ioanu Hannia mp.
vicepresiedinte.

I. V. Rusu mp.
secret. II.

Nr. 306—1869.

Protocolulu siedintiei extraordinarie a comit. asoc. trans.

tienute in 14. Dec. c. n. 1869 sub presidiulu Rever. dlui vicepresiedinte I. Hannia, fiindu de facia dd. membrii Ilustr. sa dn. cons. aul. Iacobu Bolog'a, dn. cons. gub. Pav. Dunc'a, dn. sen. Petru Rosc'a, dn. adv. dr. Ioane Nemesiu, dn. parochu si prof. Zach. Boiu, dn. secret. II. Ioane V. Rusu, dn. adv. dr. Dumitru Racuciu si dn. redact. si bibliot. Nic. Cristea.

§. 130. Dn. secret. I. G. Baritiu cu privire la fói'a asociatiunei pentru anulu venitoriu face intrebare: 1) déca voiesce on. comitetu, cá se faca dela sine o provocare de prenumeratiune pre an. 1870? 2) cate ecsemplarie voiesce (comit.), cá se se tiparésca pre anulu venitoriu? si anume afla cu cale, cá

din Nrulu I. se se tiparésca incaí 750 ecsemplarie, spre a se impartí mai alesu in tienuturile, in care acésta fói'a inca nu e cunoscuta de locu; 3) isi cere scusa, cá-ci a fostu constrinsu a face unu Nr. din cate 2 cóle in contra prevederiloru sale din 26. Maiu a. c., din care cauza spesele inca au crescutu in catuva, cari crede a se poté acoperí din ecsemplarierele remase; 4) restulu ecsemplarieloru de pre 1869 se se trimita incóce in cruda séu brosiurate? In urm'a acestora numitulú dn. secret. I. cere a i se dá inviatiuni camu pana la 20. Dec. a. c., spre a se poté intocmí.

Conclusu. Cu privire la intrebarea de sub p. 1) Comitetulu dupa o discussiune seriósa, in decursulu careia se ivisera doue opiniuni, un'a ca comitetulu, iar alt'a ca dn. secretariu I. se faca provocarea cestionata, afla cu cale cu majoritate de voturi, a decide: cá facerea provocarei de prenumeratiune la „Transilvani'a“ pre an. 1870 se se concrédia dlui secret. I. cá redactoriulu numitei foi; ad p. 2) se decide: cá Nrulu I. din „Transilvani'a“ se se tiparésca in 750 ecsemplarie, ér celealalti numeri urmatori in câte 500 ecsemplaria; ad p. 3) se se iea spre sciintia; ad p. 4) se decide: cá ecsemplarierele remase de pre a. cur. 1869 se se lege in brosiuri si se se trimita la tempulu seu la comitetulu asociatiunei.

Deci in acestu intielesu se se sí rescrie catu mai curendu susu amentitulú domnu secret. I.

§. 131. Secret. II. presentéza unu contu dela tipografi'a archidiecezana de aici despre 16 fr. v. a. cá tacse de insertiuni pentru publicarea concursaloru la stipendiale si ajutoriale asociat. pre an. 18⁶⁹/₇₀ in Telegrafulu romanu, si totuodata propune asemnarea esolvirei aceluia.

Conclusu. Se asemnéza la cass'a asociat. trans. esolvirea respectivulu contu din sum'a preliminaru de adun. gen. trecuta pentru spesele extraordinarie.

§. 132. Se perlege o scrisória ddto. 1. Dec. a. c. a dlui profesoriu publicu ord. de filologi'a neolatina la universitatea din Vien'a Adolfu Mussafi'a, prin carea dn. sa 'si esprime in limb'a italiana, in terminii celi mai caldurosi, multiumit'a sa pentru onórea ce i s'a datu alegunduse de membru onorariu alu asociatiunei trans. si totuodata adauge, cá acésta onóre i va serví de o nóua incuragiare spre a se ocupá si mai departe cu studiulu limbei si literaturéi romane.

Conclusu. Scrisóri'a de multiumita a dlui prof. Adolfu Mussafi'a se iea spre sciintia cu viia placere si totuodata se decide, cá redactoriulu „Transilvaniei“ se se recerce a'i trimite cate 1 ecsemplariu din fói'a asociatiunei.

§. 133. Dn. inspectoriu scol. secundariu Iuliu Bardosi trimete pentru museulu asoc. unu numu vechiu de pe tempurile imperat. rom. Gordianu.

Conclusu. Se primesce cu multiumita si se preda dlui bibliotecariu, spre a se pastrá in colectiunea numismatica a asociatiunei.

§. 134. Cu verificarea protocolulu acestei sie-

dintie se insarcinéza dd. membrii Iacobu Bolog'a, Pavelu Dunc'a si Zacharia Boiu.

Cu acésta siedinti'a comitetului asociatiunei inceputa la 5 óre, se incheià la 7 óre sér'a.

Datulu cá mai susu.

Ioanu Hannia mp.,
vicepresiedinte.

I. V. Rusu mp.,
secret. II.

S'a verificatu prin

Bolog'a mp. P. Dunc'a mp. Z. Boiu mp.

Nr. 312—1869.

Protocolulu siedintiei cstraordinarie a comit. asoc. trans.

tienute in 24. Dec. c. n. 1869 sub presidiulu Rev. dn. vicepres. Ioane Hanni'a, fiindu de facia dd. membrii Ilustr. sa dn. cons. aulicu Iacobu Bolog'a, Ilustr. sa dn. cons. gub. Pavelu Dunc'a, Il. sa dn. cons. gub. Elia Macelariu, dn. capit. pens. Ioane Bradu, dn. adv. dr. Ioane Nemesiu, dn. par. si prof. Zach. Boiu, dn. prof. Ioane Popescu, dn. secret. II. I. V. Rusu, dn. capit. pens. si cassariu alu asociatiunei Const. Stezariu, dn. redact. si bibliot. alu asoc. Nic. Cristea si dn. adv. dr. Dem. Racuciu.

§. 135. Dn. vicepresiedinte aduce la cunoscentia, cumca acésta siedintia estraordinaria s'a aflatu inde mnatu a o conchiamá cu scopu de a impartasi dd-loru membrii o charthia a dlui profesoriu si membru suplente alu comitetului Ioane Popescu, prin carea domni'a sa din incidentulu, cà profesoriulu din Heidelberg'a W. Wattenbach in unu discursu tienutu in museulu de acolo si publicatu in „Heidelberger Zeitung“ Nr. 275—1869, reproducu si in Telegrafulu romanu ddto Sibiu in $\frac{1}{19}$ Dec. a. c. Nr. 97 ex 1869, descriindu positiunea sasiloru din Transilvani'a, si-a luatu cutediare a arunca calumnii in contra moralitatiei si culturai poporului romanu, numindu'lu pre acesta o banda de tetiunari si hoti (eine wahre Brandstifter- und Diebesbande); isi ia voia a atrage atentiunea on. comitetu asupra acestei impregiurari, si totuodata opinéza, cá comitetulu se delibereze asupra modului, cá cumu ar fi de a se intempiná din partesu atare calumnia injuriósa.

Punenduse la ordinea dílei acestu obiectu, indata se ivi cestiunea, déca e comitetulu competentu séu nu, a face ceva spre refrangerea mentiunatei calumnii? Acésta cestiune de competentia dede ansa la desbateri indelungate si serióse, la care dd. membrii de facia participara cu celu mai viu interesu. In decursulu desbateriloru se ivira doue propuneri, motivate si de o parte si de alt'a si anume:

a) Dn. cons. aulicu Iac. Bolog'a propuse, cá comitetulu se se dechiare nu numai de competente, dar chiaru si de chiamatu (detoriu), a aperá moralitatea si cultur'a poporului romanu, atacatu prin calumnia susu indigitata.

b) Dn. dr. Racuciu din contra nerecunoscundu competentia comitetului in atare obiectu, propune, cá refrangerea séu intempinarea acelei calumnii se se lase barbatiloru privati, carii au de a se ocupa cu de aceste, cum si diurnalisticii romane, in a carei sfera ar cadé, dupa parerea sa atari casuri.

Propunerea din urma e spriginita si din partea dlui dr. Nemesiu. In urma presidiulu, in firulu desbateriloru, reasumandu opiniunile manifestate cu privire la un'a séu alt'a dintre amentitele propuneri, pune mai antaiu la votisare propunerea de sub a), respective a dlui cons. Bolog'a, formulata in sensulu urmatoriu:

Credese comitetului competente a face cele ce va afla cu cale si de lipsa in obiectulu din cestiune? Asta propunere cu majoritate de 7 voturi, langa care se alatura si votulu vicepresiedintelui, contra 3 voturi, priminduse, se radica la valóre de concludu alu comitetului.

§. 136. Dupa aceea in necsu cu concludulu precedente se pune la discusiune modalitatea punerei aceluia in lucrare. Dn. cons. Iacobu Bolog'a propune, cá spre acestu scopu se se alege din sinulu comitetului o comisiune de 4 membrii, carea pregatindu unu elaboratu in obiectulu subversante, se'lu presenteze spre pertractare in siedinti'a lunaria prosima.

Dn. cons. Macelariu inca e pentru comisiune, numai catu propune, cá aceea se constea din 3 membrii si elaboratulu pregatindu se se presenteze in o siedinti'a estraordinaria tienenda catu mai curendu, fara de a se asteptá pana la siedinti'a lunaria viitória. Combinanduse ambele propuneri si punenduse la votisare cu majoritate de voturi — abtinenenduse 3 insi dela votisare, — se decide: alegerea unei comisiuni statatórie din 3 membrii, carea pregatindu elaboratulu respectivu se se insarcineze alu presentá in siedinti'a lunaria séu ordinaria a comitetului, ce se va tiené in 4. Ian. 1870 c. n. De membrii acelei comisiuni se alesera dd. cons. Iac. Bolog'a, Elia Macelariu si dn. prof. Ioane Popescu.

§. 137. Cu verificarea protocolului siedintiei acesteia se insarcinéza dd. membrii Iac. Bolog'a, Pav. Dunc'a si Zach. Boiu.

Cu acesteia siedinti'a estraordinaria a comitetului inceputa la 4 $\frac{1}{2}$ óre, se incheià la 6 $\frac{1}{2}$ óre sér'a.

Datulu cá mai susu.

Ioane Hannia mp.

I. V. Rusu mp.

vicepres.

secret. II.

S'a cetitu si verificatu Sibiu in 25. Dec. 1869.

Bolog'a. P. Dunc'a. Z. Boiu.

Bibliograficu.

In dílele acesteia éراسi ne venira la mana mai multe carti, parte mare scolastice, a caroru esire pe orizontele literaturai nóstre ne causá una din prea rarele bucurii, de care amu potutu avé parte in anii mai din urma. Lipsindu-ne tempulu fisicu necesariu spre a ne ocupa cu recensiunea acestoru producte ale mintei, ne tienemu de datorintia nationale, cá incai se le facemu cunoscute si lectoriloru nostrii, cumu si se le aratamu calea, pe care le potu avé, déca voru voi.

Cursu de aritmetica rationata, elaborata pentru usulu scóleloru secundarie, licee, gimnasie, seminarie

etc., cu adaosu si amelioratiune, de I. Grecescu, professore de mathematica in lyceulu din Craiov'a. Editiunea a 2-a. Craiov'a 1868. Form. 8°. pag. 345. Pretiu: bros. 4 lei n., legata 5 lei n.

Cursu de aritmetica rationata, part. I., professatu de El. Angelescu, ingeneru civile, vechiu elevu alu scólei centrale din Parisu, professore. Prim'a editiune. Carte autorisata de consiliulu permanentu de instructiune pentru usulu scoaleloru secundarie. Bucuresci. Librari'a Socecu & Comp. 1868. Form. 8° mare, 59 pagine. Pretiu 1 francu.

Cursu de Algebra elementara, professatu de El. Angelescu etc. (cá mai susu). Bucuresci, nou'a tipografia a laboratoriloru romani. 1869. Form. 8° mare. Pretiu 1 leu nou si 25 bani (= 1 francu sí 25 cent.)

Elemente de Geometria, de A. M. Legendre, cu adause sí modificatiuni de M. A. Blanchet, direttore de studiele mathematice la St. Barb, vechiu elevu alu scoalei polytechnice (in Parisu). Traductiune de El. Angelescu, ingeneru etc. (cá mai susu) si I. M. Riurénu, vechiu elevu alu scoalei de ingineria civile din Bucuresci, fostu directoru de internatu privatu si inspectoru generale alu scoaleloru primarie din tíera etc. Bucuresci. Tipografi'a lucratoriloru asociati. Edit. 2-a. 1868.

(Acésta carte inca este auctorisata pentru scóle prin decisiune ministeriale si este recunoscuta de un'a din cele mai bune si mai corespundietórie scopului.) Form. 8° mare 291 pag. Pretiu 4 lei noi si 20 bani.

Arithmetica theoretico-practica cu rationamente apropiete de inteligint'a copiiloru si cu questionaria in giosulu pagineloru, coprindiendu exercitiu de calculu si probleme supra tuturoru operatiuniloru arithmetice pentru usulu clasiloru primarie si secundarie de ambe sexe, de G. Eustatiu (Ciocanelli), profesoriu publicu in capitala. Carte autorisata de consiliulu permanente de instructiunea publica. Editiunea III. Bucuresci. Tipografi'a lucratoriloru asociati. 1868. Formatu 8° mare, pag. 91. Pretiu 84 bani.

Aritmetica practica pentru clasele I. II. III. primarie, compusa de dn. Barbu Stefanescu inca nu ne vení, scimu inse cá aceea costa 55 de bani.

Elemente de aritmetica pentru clasa antai'a primaria de M. Schwarz. Bucuresci 1866. Imprimeri'a statului. 8°. pag. 49.

In „Enciclopedia poporana“ a dlui Dimitrie Iarcu aflamu la Nr. VIII. **Aritmetica practica** prescurtata, de Dim. Iarcu, vechiu profesoriu si inspectoru de scóle. Bucuresci. Librari'a N. C. Popper & Comp. 1869. Formatu sedetiu, 96 pagine. Pretiu 40 bani séu centesime.

Elemente de mineralogia, de St. C. Michailescu, professoru la gimnasiulu Lazaru. Partea I. Mineralogi'a theoretica. Bucuresci 1869. pag. 182. Pretiulu 4 lei n.

Elemente de zoologia, de Gregoriu Stefanescu,

professore de geologia la facultatea de sciintie din Bucuresci, licentiatu in sciintiele naturali, membru alu societatii de geologia din Franci'a etc. Bucuresci 1865.

Dn. profesoriu dr. Ioanu Mesiota mai publicá una parte a opului seu inceputu in a. 1867, adeca:

Geografi'a si istori'a evului vechiu, mediu si nou. Manualu prelucratu pentru clasele superioare gimnasiale si reale de dr. Ioanu G. Mesiota, prof. la gimnasiulu romanu din Brasiovu. Volumulu II-lea. Evulu mediu. Iasi. Edifiunea si imprimeria societatiei junimea. 1867.

(Va urma).

Invitare de prenumeratiune la **POESIA si PROSA**. tom. I.

Acésta colectiune va cuprinde vreo 35 poesie parte religiose, parte nationali, si trei disertatiuni, tienute la adunarile gen. ale asoc. trans. in Clusiu, Gherl'a si Siomcut'a-mare, anume: „Una privire fugitiva peste literatu'a romana,“ „Parenesu asupra poetului Andreiu Murasiu,“ si „Limb'a cá conservatori'a nationalitatei nóstre in furtunele secleloru,“ dintre cari aceste dóue din urma acumu voru esí publicate pentru antai'a óra.

Opulu pusu acumu sub tipariu va face vreo 13—14 cóle in 8°, pe papiru elegantu, in formatu placutu modernu, si va esí si se va trimite on. prenumeranti cu inceputulu lui Februaru 1870.

Pretiulu unui ecsemplariu este 1 fr. v. a. pentru romanii dincoce, si 3 lei n. pentru cei dincolo de Carpati.

Prenumeratiunile sunt de a se trimite la susculu celu multu pana 10. Februaru 1870.

Dd. colectanti dupa 10 ecsemplarie voru primí unulu gratuitu in semnu de recunoscintia.

Publicarea baniloru incursi

la asociat. trans. dela siedinti'a estraord. a comit. din 14. Dec. 1869 pana la siedinti'a aceluia din 4. Ianuariu 1870 c. n.

1. Prin dn. vicecapit. district. si colect. asoc. in Fagarasiu Codru Dragusianulu s'au trimisu la fondulu asoc. trans. 50 fr. v. a., si anume: a) dela dn. advocotu Ioanu Romanu tacs'a de m. ord. pre anii 186⁶/₇, 186⁷/₈ si 186⁸/₉ 15 fr.; b) dela dn. I. G. Codru Dragusianulu tacs'a de m. ord. pre 186⁸/₉ si 186⁹/₇₀ 10 fr.; a) dela II. sa dn. capit. supr. Lad Tamasiu tacs'a de m. ord. pre 186⁸/₉ 5 fr.; d) dela dn. curatoriu biser. G. Aiser tacs'a pre 186⁸/₉ 5 fr.; e) dela dn. presied. jud. Nicolau Sustai tacs'a pre 186⁸/₉ 5 fr.; f) dela dn. ases. jud. Sam. Radu tacs'a pre 186⁸/₉ 5 fr.; g) dela dn. advocatu A. Densiusianu tacs'a pre 186⁷/₈ 5 fr. Sum'a 50 fr. v. a.

2. Prin staruinti'a dn. protopopu gr. cat. in Cosioen'a D. Sabo s'au trimisu la asoc.: a) colecta dela comun'a gr. cat. Ceanelu mare 8 fr.; b) dela comun'a Corpade 1 fr.; c) dela com. Berchesiu 57 cr. Sum'a 9 fr. 57 cr. v. a.

Sibiu, 4. Ian. 1870.

Dela secretariatulu asoc. trans.